

"...

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini içeren 7.2.2002 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

“1- Yasanın 2 nci maddesi, Anayasanın 2, 8 ve 167. maddelerine aykırıdır.

Madde, özerk bir düzenleme kurumunu öngörmektedir. Literatürde “bağımsız idari otoriteler” olarak adlandırılan bu kurumların özerkliği benimsendikten sonra, yapı ona göre oluşturulmalıdır. Özerklik kategorisi; atamada, görev yürütümünde ve denetimde yürütme organından bağımsız olmayı zorunlu kılar. Hukuk devleti ilkesi, benimsenen yapıların bilimsel kriterlerini taşıması zorunluluğunu içeren bir temel norm oluşturur (Any.Mad.2). Ayrıca özerklik önerisi (Any.Mad.88), o niteliğe göre yapılanmayı zorunlu kılan ve hükümeti bağlayan bir açıklamadır (Any.Mad.8). Madde bu kurumu, oluşumu, işleyişi ve denetimi ile bakanlar kurulunun hakimiyet alanına almıştır. Ayrıca bu tür bir yapılanma, hükümet yoluyla müdahaleci bir ekonomiye vücut vereceğinden Anayasanın 167 hükmüyle de çatışmaktadır.

2- Yasanın 3 üncü maddesinin “L” bendi, Anayasanın 48 ve 167 hükümlerine aykırıdır.

Kurum/kurul, bu bent çerçevesinde, bütün piyasa aktörlerinden her türlü (gizlileri dahil) bilgileri istemek yetkisi ile donatılmıştır. Piyasanın bir üst-kurumu da olsa, girişim özgürlüğü, rekabet ve serbest piyasa ilkeleri ve sır kavramı yok sayılarak polisiye yetkilerin tanınması, Anayasaya aykırıdır (Any.Mad.48, 167).

3- Yasanın 4 üncü maddesinin 5 inci ve 7 nci fıkra hükümleri, Anayasanın 128 inci ve 10 uncu maddelerine aykırıdır.

Yasa, “Kurul Başkan ve üyelerinin aylık net ücretleri, en yüksek devlet memurunun her türlü ödemeler dahil aylık net ücretinin iki katını geçmemek üzere Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından tesbit edilir.”, “Kurum personelinin ücret ve diğer mali hakları, Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde Kurulca tespit olunur.” biçimde hükümleri ihtiva etmektedir.

Yasa ile düzenlenen bağımsız idari otorite, nihayet bir kamu kuruluşudur. Burada görev yapan üyeler ve personel, birer kamu görevlisidir. Bu alanda gerek görev tarifleri ve gerekse maaşlar dahil HAKLAR REJİMİ, TÜM UNSURLARI İLE YASAMA ORGANI TARAFINDAN BELİRLENİR (Any.Mad.128/2). Bu yetki devredilemez (Any.Mad.7). Yürütme organı bu konuda istisnai bir yetki de almamıştır (Any.Mad.91). Başkan ve üyelerin hak rejimini geniş çerçeve içinde Bakanlar Kurulunun belirlemesi, personelin haklarını ise Bakanlar Kurulu yönergesi içinde Kurulca tayini, açık bir Anayasa aşımıdır.

Ayrıca kurul üyelerine tanınan maaş miktarının tavan limitlerini, kamu görevlilerinin üstüne çıkaran yasama anlayışı, hukuk ve eşitlik çizgisinden imtiyazlı grup yaratma patalojisine kaymayı anlatır (Any.Mad.10).

4- Yasanın 6 ncı maddesi, Anayasanın 2, 5, 13, 45, 48, 166, 167 hükümlerine aykırıdır.

Madde, üretilen tütünlerin alım-satımından ticaretine kadar uzanan süreçte yürürlükteki yapıdan yeni bir yapıya geçmeyi amaçlamaktadır. Yasanın kimilerine göre “reform”, kimilerine göre “tasfiye ve tekeli egemenlik” biçiminde nitelendirilen “omurga-hüküm”, bu maddedir. Anayasa Mahkememizin görev alanı dışında kalan “yerindelik” sorunu, layihamızın giriş bölümünde ortaya konmuştur. Oradaki veriler, “anayasaya aykırılık çözümlemesinde” yardımcı işlev görürler. Layihamızın bu bölümünde sözü geçen tahlillere “yardımcı-işlev” ölçüsünde atıfta bulunuyoruz.

İmdi:

a- Tütünlerin alım/satımı, mamüllerin üretimi ve tabi tutulan ticari rejim alanında maddenin getirdiği sıkı kayıt ve müdahale rejimi, girişim özgürlüğünün ölçsüz ve üretenler aleyhine sınırlandırılması anlamını taşımaktadır. Yabancı piyasa yapıcılarına ve tekellere kolaylık sağlanmaktadır. Anadolu tütün üreticisini tasfiye amacı, yasa tasarımı ile tahakkuk ettirilmektedir. Sosyal-refah devleti (Any.Mad.2,5), girişim özgürlüğü (Any.Mad.48) ve bu alanın kayıtlanması (Any.Mad.13), Anayasa ölçüleri aşılarak yapılmaktadır (Any.Mad.11)

b- Sözleşme esasına bağlanmamış, açık artırma yönteminin uygulandığı tütün üreticisi, bu seçenekte alıcının bulunmaması halinde ne yapacaktır' Tütüncü, bir yılını, umudunu, sosyal güvenliğini yakacak mıdır' Anayasadaki sosyal devlet ve refah tarifleri (Any.Mad.2,5), üreticiye uzanması gereken devlet desteği (Any.Mad. 45,166) ve regülasyon görevi (167), birer retorik midir' Madde, bir bütün olarak, sosyal devlet ilkesinden yasamanın kaçışına tipik bir örnektir.

c- Cumhurbaşkanımızın gönderme tezkeresinde ve Yüksek Mahkememizin kimi içtihatlarında vurgulandığı üzere sosyal devlet ilkesi, sosyal sorunlar ve huzursuzlukların yaşanmaması için YERLİ TÜTÜN ÜRETİCİLERİNİN, geçimlerini tütün tarımıyla sağlayan ailelerin gelir kayıplarının hangi yöntemle giderileceğinin ve tütün üretiminin nasıl sürdürüleceğinin yasada (gereği gibi) düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır.

d- Devlet, plan belgelerinde “tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu gelişmesi” amacını gözetecek, tekelleşmeyi ve kartelleşmeyi önleyecek önlemleri (Any.Mad. 167) alacaktır. Türk tütün üreticisi, Anayasamızın bu maddelerinin korunmasından mahrum kılınmaktadır. Yasanın 7. maddesi, bu bapta ancak “siyasi vaad” ölçüsünde kapalı, tanımlanmamış, belki de hukukî olmaktan çok uygulanması imkansız -edebi bir- metin niteliğindedir.

5- Kanunun 9-A/1 ve 2 hükmü, Anayasanın 128/2 hükmüne aykırıdır. Kanunun 9-A/1 ve 2 hükümleri şöyledir

“MADDE 9.- A) 1) Kurulun çalışma usul ve esasları Kurul üyeleri, Kurul personeli ile bunların yakınlarının yapamayacakları işler,

2) Kurumun hizmet birimleri ile bunların görev ve sorumlulukları, kadro unvanları, sayıları ve kurum personelinin emeklilik statülerinin belirtilmesi açısından durumu,

Kurulun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle...”

Gerek Kurul üyelerinin ve gerekse personel ile bunların yakınlarının yapamayacakları işler (bağdaşmazlıklar), görev ve sorumlulukları ile diğer hususlar, Bakanlar Kurulu

yönetmeliği ile belirlenecektir. Oysa bu hususlar ancak yasa ile düzenlenebilecek hususlardır. Yasama yetkisinin devri, anayasal rejimle bağdaşmaz. Hükmün iptali gerekir (Any.Mad. 6, 128/2, 123/1).

6- Yasanın geçici 1 inci maddesinin “B” bendi hükmü, Anayasanın 2, 45, 5 ve 166 hükümlerine aykırıdır.

Tütün destekleme alımları, Avrupa Birliği ülkelerinde dahi uygulanan “sosyo-ekonomik” bir tedbirdir. Ekim alanlarının ikame edilemez niteliği, nüfus kapasitesi ve sosyal derinlik gözetildiğinde, Türk tütün çiftçisini bu önlemlerden yoksun kılmayı meşrulaştıracak bir gerekçe düşünülemez. Yasa, mevcut şekliyle, temellendirilen bu anlayış karşısında, Anayasanın 2, 45, 5 ve 166 hükümleriyle bağdaştırılamaz.

Anayasal çerçeveye kayıtlı yasama, destek rejimini belli süre sonra sona erdiren muvakkat maddeye geçit vermemeliydi. Teknik olarak ifade edelim ki, bu maddenin “B” bendinin birinci fıkrasının birinci cümlesi olan “2002 ve müteakip yıllar tütün tarımı için destekleme alımı yapılamaz” yollu hükmünün, aynı fıkra da yeralan ikinci cümledeki “2000 ve 2001 yılı ürünü ibaresinin, yine B/2 ve B/7 (son) fıkra hükümlerinin” iptali gerekir.

YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEĞİ

Yasayı ayakta tutan, büyük bir sosyal kesimin (özellikle tütün üreticilerinin) hukukunu etkileyen temel (omurga) hüküm, Yasanın 6 ncı maddesidir. Kısa sayılmayacak bir sureyi kapsayan geçiş rejiminin işlem ve uygulamalarına girilmek üzeredir.

Yüksek Mahkemenin tesis edebileceği hükmün bir infaz imkansızlığı ile karşılaşmaması, hukuku zedelenenlerin telafisi imkansız veya zor zararlara daha fazla düşürülmesinin önlenmesi bakımından bir içtihat kurumu olan yürürlüğü durdurma kararının verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Olayımızda, yürürlüğü durdurmanın zorunlu koşulları oluşmuştur.

Yasanın tümünün iptaline yönelik bir talep ve davamız yoktur. Davamız, bu dilekçemizin “Talep-Sonuç” Bölümündeki madde ve ibarelerin iptali ve yürürlüğün durdurulmasından ibarettir. 1983 tarih ve 2949 sayılı Kurumsal Kanunun 29/2 hükmünün uygulanması, talebimizin kapsamında olmayıp bu kuralın doğrudan uygulanması hususu, Yüksek Mahkemenin takdirlerindedir.

TALEP - SONUÇ

1-Yasanın 2 nci maddesinin tamamının; 3 üncü maddesinin “L” bendinin; 4 üncü maddesinin 5 ve 7 nolu fıkraların; 6 ncı maddesinin tamamının; 9 uncu maddesinin A/1 ve 2 nolu bentlerinin; geçici 1 inci maddesinin B bendinin layihamızın ilgili bölümünde belirtildiği üzere, birinci fıkrasının birinci cümlesi olan “2002 ve müteakip yıllar tütün ürünü için destekleme alımı yapılamaz” yollu hükmünün, aynı fıkra da yeralan ikinci cümledeki “2000 ve 2001 yılı ürünü” ibaresinin, yine B/2 ve B/7 (son) fıkra hükümlerinin iptaline,

2- Yasanın 6 ncı maddesinin yürürlüğünün durdurulmasına,

Yüksek Mahkemece karar verilmesi hususu, takdirlerine arz ve talep olunur.””

Esas Sayısı : 2002/32
Karar Sayısı : 2003/100